

Arbetspecialiseringens outhärdliga ineffektiviteter

Redan så tidigt som efter syndafallet, då Kain var bonde och Abel var herde, där de skötte varsin syssla, har mänskligheten vandrat i villfarelsen om arbetspecialiseringens frukter. Adam Smith blev berömd med sitt knappålexempel, där han i sin outhärdliga okunnighet fortsatte villfarelsen att specialisering på 18 operationer vid knappåstillverkning leder till högre effektivitet. Idag har vi t o m teorier som påstår något så enfaldigt att ett land kan ha komparativa fördelar, vilket de bör fokusera sig på.

Dagens universitetsvärld har emellertid, mig veterligen utan att meddela Nobelpriskommittén, lyckats falsifiera denna gamla, och uppenbart felaktiga hypotes. Jag har sett utvecklingen i universitetsvärlden och kan intyga att alla högskolor och universitet arbetar på likartat sätt. Det jag här skall berätta om är således på intet sätt unikt för Linnéuniversitetet. Vilket förvisso är beklagligt ty då hade Linnéuniversitetet varit nära sitt första Nobelpris, även om det hade varit det snyltande Riksbankens Pris i ekonomi till åminnelse av Alfred Nobel.

Jag skall här återge hur den nydanande hypotesen är implementerad, och avsluta med att söka efter förklaringar på detta för universitetsvärlden så unika, och för ekonomisk teori så omvälvande.

Som professor har jag att utföra forskning, ansvara för forskningens utveckling, samt ansvara för mitt ämnes utveckling, i utbildning, forskning och samhälle. Jag har att meddela utbildning i ämnet, på grundläggande, avancerad och forskarutbildningsnivå. Jag har att utföra olika former av ledningsfunktioner, utredningar och rådgivningsfunktioner. Jag skall delta i universitetets utvecklingsarbete, såsom internationalisering och pedagogiskt utvecklingsarbete. Slutligen har jag att utföra samhällstjänst genom att föra debatt, och genom att delta i olika arrangemang utanför universitetets värld. Då detta är relaterat till min utbildning och erfarenhet, min professorskompetens, överensstämmer detta med 'Kain och Abel-ekonomins' nattståndna och förlegade syn på effektivitet, att man gör det man är bra på och kan.

Mot denna djupt felaktiga hypotes om effektivitet står universitetsvärldens enkla tes: Själva är bäste dräng.

Därför skall jag också göra följande:

- Låta mig utbilda mig i Primula, vilket är ett administrativt system för att hantera personal. Detta administrativa system skall delvis skötas av mig, varför jag behöver utbildning i detsamma. I det systemet skall jag föra upp mina resor så att jag kan få ersättning för de pengar jag tidigare lånat ut till universitetet. Alla anställda skall klara detta system. Tanken att gå tillbaka till en arbetspecialiserad 'Kain och Abel-ekonomi', där en person eller ett fåtal personer på universitetet är specialiserad på detta system, och därför, enligt den gamla hypotesen, kan sköta systemet snabbare och med mindre fel, är enligt universitetsvärldens nya tes, orimlig då det leder till ineffektivitet. Det är värt att notera att efter att jag bokfört mina utlägg, skickas verifikaten till en administratör som granskar deras giltighet och att de är korrekt införda i Primula. Före den revolutionerade tesen om arbetspecialiseringens outhärdliga ineffektivitet hade man sannolikt låtit administratören bokföra verifikaten, varvid administratören hade sluppit att kontrollera. Men nu, under den nya tesen, är det således mer effektivt att en person som mycket knapphändig kan systemet, skall använda systemet, och sedan skall en person, som kan systemet, kontrollera att den nästan okunnige inte är så okunnig att den inte klarat av det som administratören klarar.

- Låta mig utbilda mig i Diva. Det är ett administrativt bibliotekssystem för att lagra data om publikationer. Som anställd skall man själv, sedan man lyckats skapa sin publikation, lägga in den i systemet, efter de normer som gäller i systemet. Alla anställda skall klara detta system. Och måste därför utbildas i det. Tanken att gå tillbaka till en arbetsspecialiserad 'Kain och Abel-ekonomi', där en person på universitetet är specialiserad på detta system, och därför, enligt den gamla hypotesen, kan sköta systemet snabbare och med mindre fel, är enligt universitetsvärldens nya tes, orimlig då det leder till ineffektivitet.
- Låta mig utbilda mig i lokalbokningssystemet. Det är ett administrativt system för att hantera lokalerna. Som anställd, efter att man gjort sitt schema, skall man överföra detta till systemet, på det att man skall få sina lokaler. Tidigare, innan universitetsvärlden formulerade sin radikala tes om specialiseringens ineffektivitet, bar man sitt schema till sekreteraren som bokade och skrev in lokalerna. Nu skall man själv föra in lokalanspråken. Alla anställda skall klara detta system. Tanken att gå tillbaka till en arbetsspecialiserad 'Kain och Abel-ekonomi', där en eller ett fåtal personer på universitetet är specialiserad på detta system, och därför, enligt den gamla hypotesen, kan sköta systemet snabbare och med mindre fel, är enligt universitetsvärldens nya tes, orimlig då det leder till ineffektivitet.
- Den personliga webbsidan skall man själv hantera och föra in aktuell information på. För det krävs en form av utbildning, och password som skall minnas. Webben är det främsta marknadsföringsverktyget efter mun-till-mun-kommunikationen, och borde, enligt den gamla tesen, hanteras centralt och inte utelämnas till alla anställdas godtycke. Men här gäller den nya tidens tes. Alla anställda skall klara detta system. Tanken att gå tillbaka till en arbetsspecialiserad 'Kain och Abel-ekonomi', där en person på universitetet är specialiserad på detta system, och därför, enligt den gamla hypotesen, kan sköta systemet snabbare och med mindre fel, är enligt universitetsvärldens nya tes, orimlig då det leder till ineffektivitet.
- Visitkort trycks förvisso centralt, men varje anställd skall klara av att gå in på en datorsida och där skriva in alla uppgifter. Dessa kontrolleras inte, varför t ex jag står med fina visitkort med felaktig adress. Även här gäller den moderna tidens tes, att själv är bäste dräng. Alla anställda skall klara detta system. Tanken att gå tillbaka till en arbetsspecialiserad 'Kain och Abel-ekonomi', där en person på universitetet är specialiserad på detta system, och därför, enligt den gamla hypotesen, kan sköta systemet snabbare och med mindre fel, t ex med korrekt adress, är enligt universitetsvärldens nya tes, orimlig då det leder till ineffektivitet.
- Posten distribueras till ett centralt beläggat postrum, där varje anställd får gå för att hämta sin post. Tanken att gå tillbaka till en arbetsspecialiserad 'Kain och Abel-ekonomi', där en person på universitetet är specialiserad på att gå runt med posten, och därför, enligt den gamla hypotesen, kan sköta systemet snabbare, t ex är det uppenbart att antalet steg minskas dramatiskt om en går runt, än alla går till ett rum, är enligt universitetsvärldens nya tes, orimlig då det leder till ineffektivitet.
- Förvisso städas alla rum, vilket innebär att en städare är i rummet någon gång i veckan. Här används ännu den gamla felaktiga tesen om arbetsspecialiseringens frukter. Ännu har man inte förstått de effektivitetsvinster man kan erhålla genom att kontorsrummets personal själv städar rummet. Men man är något på spåret då städaren inte har att tömma soptunnorna. Skötseln av dem ligger på kontorsinnehavaren. Tanken att ha en arbetsspecialiserad 'Kain och Abel-ekonomi', där städaren på universitetet är specialiserad på att hantera soptunnorna, och därför, enligt den gamla hypotesen, kan tömma soptunnorna snabbare och med mindre fel, är enligt universitetsvärldens nya tes, orimlig då det leder till ineffektivitet..

- Telefonen kan behöva bytas. I den gamla, felaktiga, av arbetsspecialiseringens lögner och falska teser, nedtyngda värld, hade telefonen byts av för ändamålet specialiserad personal. Så icke i den moderna tiden. Då går man till receptionen, får en ny telefon, som efter ett tag kan kopplas in. Av kontorsinnehavaren. Därefter tar kontorsinnehavaren den gamla telefonen, vandrar till receptionen, och lämnar tillbaka den. I den gamla världen skulle man menat att en högt betald professor bör vara i salen med studenterna, och skall inte gå omkring och distribuera telefoner. Men tanken på en arbetsspecialiserad 'Kain och Abel-ekonomi', där en person på universitetet är specialiserad på att byta telefoner, och därför, enligt den gamla hypotesen, kan sköta detta snabbare, bättre och billigare, är enligt universitetsvärldens nya tes, orimlig då det leder till ineffektivitet.

Dessa var exempel. Lyckligtvis för den moderna universitetstesen finns fortfarande oerhörda potentialer för effektivisering. Självt har jag, i det fördolda, börjat på en effektivisering som lovar mycket gott. Jag har i dagarna planerat min egen skog. Den skall sedan fällas och göras om till pappersmassa, och därefter till papper. I mitt eget pappersbruk, så klart. Och producerat av mig och blott av mig, på det att arbetsdelning skall undvikas. Detta papper kan jag sedan använda i mitt arbete, när jag behöver trycka något på papper. Det blir mitt bidrag till den definitiva begravningen av den outhärdligt ineffektiva 'Kain och Abel-ekonomin'.

Men det finns en sak som gnager i mitt sinne. Vari består effektiviseringen? Var trillar vinsterna ut när jag sitter med Diva-systemet och lägger in fel paper på fel plats, medan studenterna irriterat står utanför min dörr och väntar på att jag skall sluta med den moderna tidens effektiviteter? Hur kan postdistributionen skötas effektivare med centrala postrum? Låt oss anta att postmannen kommer till postrummet och därifrån går till min korridor, vilket tar 1 minut, och där delar ut posten istället för i postrummet, vilket kan ta 0,5 minuter extra tid per person. Det tar då 2,5 minuter extra tid att dela ut posten relativt dagens system. Men då slipper personalen på korridoren gå och hämta sin post. På den korridoren finns 15 personer, vilket gör att de inte behöver använda 30 minuter per dag för att hämta posten. Det förefaller onekligen vara en tidsvinst att låta postmannen gå runt. Om postmannen går runt kostar utdelningen i tid 550 minuter. Om personalen går för att hämta sin post kostar det 6600 minuter per år. Vinsten man gör enligt det gamla systemet att tänka och räkna är -101 timmar per år. Man gör således en tidsförlust motsvarande 12 arbetsdagar per år. Räkna sedan om det till kronor via lönekostnad, blir förlusterna enligt den gamla teorin större, då de vandrade professorerna och lektorerna sannolikt har högre timlön än den vandrande postmannen.

Det finns de som hävdar att det är effektivt enligt den gamla normen ty personalen skall ändå gå till kafferummet, som är beläget strax vid postrummet. Transporttiden kan då delas med en annan aktivitet. Det är emellertid tveksamt om detta är en rimlig logik, ty det kan vara lika mycket så att kaffevandringen uppstår på g a postrummet. Till detta kommer att man kanske inte skall stimulera till kafferaster med långa transporttider, i avsikt att förmå personalen att hämta posten. Det lär också finnas de som inte nyttjar kafferaster. Andra anför att det är en anpassning till det faktum att postmannen går ut med posten varje dag, men personalen är inte alltid på sin arbetsplats. Emellertid ger min, på den gamla ekonomin baserad kalkyl vid handen att närvaron skulle vara så låg som 8,5% för att motivera, återigen med reservation för den gamla, obsoleta ekonomins kalkylmetoder, en centraliserad postdistribution.

Hur skall man då räkna enligt den moderna tidens logik, där arbetsspecialisering är ineffektivitetens stjärna och monument? Jag är beklagligtvis inte en potentiell

Nobelpriskandidat. Jag kan tyvärr inte ge en kalkyl som visar den moderna ekonomins vinster. Jag får be den intresserade vända sig till Sveriges universitetens rektorer, ty det är de som bär på sanningen, på den moderna ekonomiska teorins nya landvinningar, ännu dolda för oss konservativa, förlegade ekonomer som fortfarande låter oss underkastas 'Kain och Abel'-ekonomins gråa och orimliga hypoteser om arbetsspecialiseringens frukter.

Och jag har tyvärr inte mer tid att utröna denna nya moderna hypotes, ty nu skall jag bokföra mina reseutlägg på Primula. Jag kan tyvärr inte heller ta emot telefonsamtal för att diskutera denna hypotes ty jag är antingen på väg till postrummet, eller på väg tillbaka från detsamma. Om jag nu inte är ute och vandrar för att byta min telefon.

Sven-Olof Collin